

Çizgi Ötesi Aylık "Kişisel" Değerlendirme

Serdar Gülsoy

Çizgi Ötesi, aynen ilk başladığı zamanki gibi, sakin, yavaş, huzurlu ve kararlı adımlarla ilerliyor. Yazar şair kadrosu 15'e ulaşırken, "bize unutmak istediğimiz maziye hatırlattınız", "beni gençliğime götürdünüz", "eşimle beraber duygulandık", "acaba yeniden dirilmek mümkün mü", "babamın böyle bir yazısı mı varmış, bakalım babamın hangi yönlerini öğrenicem" gibi geri bildirimlerin heyecanıyla yoluna devam ediyor.

Çizgi Ötesi'ne en fazla katkı şiir olarak geliyor. Kurma Kolu'nda ne var diye o sayfalara çokça bakılsa da, mizah kategorisinde üretim anlamında ciddi bir gayret/katkı görülüyor. İnsanlar tebessüm etmek istiyor, ama o tebessümü üretecek bir canlılığa ve motivasyona henüz sahip değiller.

Mesut Doğan'ın illiberal demokrasi yazıları ve Hilal Magrip'in kitaplardan kırılğan bir umutla süzdüğü inciler haricinde, makale yazımı da sakince ilerliyor. Sağlık kategorisi de doktor arkadaşlarımızın ülkedeki şiddet ve dışlanma gündemlerinden arta kaldığı kadar hayat buluyor.

Neden Şiir?

Kısa, öz ve sesini haykırmak isteyen insanların çoğunlukta olduğu bir zaman diliminde yaşıyoruz. Bağırırken cümle kurmuyoruz. Sadece kısa sert bir ses veya derin ve sessiz bir nefes içimizi boşaltabiliyor. O nedenle bu dönem hissiyatımızı en özet haliyle şiir ifade edebiliyor.

Kısa videolara eğilim gibi, uzun yazılara da ihtiyacımız yok gibi.

Hele hele sevdiğimizimize ulaşamaz, cenazelerine dahi iştirak edemezken. Silah, gençlik ve mevzi arkadaşlarımız özgür değilken.

Aileler arasında stres atmaya yardımcı olan gülmeler bazen gerçekleşse de, kimse toplum önünde espri yapmak bile istemiyor. Gülmenin, hasret çeken, ailesinden ve çocuğundan ayrı kalan insanlara saygısızlık olacağı hissi ve düşüncesi hâkim. Bu da, mizahın eleştirel tarafına bile yönelmemizi engelliyor.

Makale ve araştırma yazılarını sorguladığımızda, yüzlerce akademisyen ve araştırmacının göz göre göre gerçekleri görmezden gelmesi, sorgulayıcı olmaktan ziyade biatkar ve itaate dayalı ezberi, onca "araştırma/bilimsel içerikli yazı ve makalenin ne anlamı var" sorularına

itiyor bizi.

Öyle bir dönemde yaşıyoruz ki, insanların saygınlığı ve sözlerinin itibarı sadece hangi tarafta yer aldığına göre şekilleniyor. Şu bakıldığı açıya göre Yes-No şeklini alan sanat eserleri gibi. Düz, yalın gerçek olarak ortaya konan bir hakikat de sadece bakılan pencerenin açısına göre gerçek ya da yalan olabiliyor. Oysa bir "gerçeğin", bakış açısına göre değişemeyen bilimsel ya da insani kriterleri olmalı değil mi?

Mesela, işkence ya da birini kasten öldürmek! İşkence her haliyle kimden geliyorsa gelsin reddedilmeli, değil mi? Ya da birini kasten öldürmek? Birine kimin ne maksatla işkence ettiğine göre işkence bazen kutsal bir eyleme, öldürmek de bazen iştahla arzulanan millî bir kadehe dönüşüyor. Eylemin sarhoşluğu ya da sarhoşun eylemi.

Bu ahval ve şartlar içerisinde, Çizgi Ötesi'ne en çok katkının, insanların içindeki en belirgin duyguların kısa sözlerle ve bazen çoğunluğun sorgulayıcı hışmından kurtulmak için sadece muhataplarının anlamasını isteyen özelleştirmeler ve imalarla, şiir kategorisinde olması anlaşılır.

Her dönemin bir ruhu var. Kimi dönem, Halide Edib'in ya da Martin Luther King'in tarihi konuşma örneklerinde olduğu gibi, uzun ve coşkulu hitabetler insanlar üzerinde etkin oluyordu. Bugün ise sanki keçiboynuzu yemek yerine, bütün saf balı tek hamlede içimize çekebileceğimiz dopdolu kovan misali "şiir" daha çok öne çıkıyor. Tüm bu "kaos matrisi"nden, tek seçimle, tek hapla kurtulabilmeyi hayal ediyoruz. Uzun skeçler yerine kısa TikTok/Instagram videolarının yaygınlığı, hayatın hızlı yaşanmasıyla açıklanabilir belki. Ancak iş sanat kısmına geldiğinde, sanatın kısa sürede üretilen şeyler yerine, uzun emek, birikim ve duygu değişimleri sürecinden sonra çıkan eserler olduğuna şahidiz. Şiir de bu anlamda kısalığıyla ve çabuk tüketimiyle öne çıkıyor. Ancak TikTok/Instagram videolarından farkı, şiirin uzun bir duygusal birikim ve çokça kelime görmüşlüğünden kaynaklı dağarcıkla alakalı olması.

Bir hafta boyunca sadece on dakikada ne konuşacağını düşünen insanlar ya da ayda bir gördüğü eşine 30 dk'da bütün özlemini ve sancılarını aktaracak kadınlar/erkekler, o bir ay boyunca kendi kendine ne kadar çok konuşuyor ve diyalog seansları geçiriyorlar. O on dakikada, bir aylık, 5 yıllık birikimin karşılıklı şiirini, bazen konuşarak bazen bakışarak yazıyorlar. Birçoğunun "doğru düzgün konuşamadık" diye ziyaret sonrası geri dönüşlerinde, aslında bir ay boyunca düşündüklerinin 30 dk.ya sığamayacağını kabul edilmezliği yatıyor. Özlem isyan dinlemiyor. Özledikçe, şiire dönüşüyor her şey, şiire dönüştükçe tüller arasından bir meltem esiyor.

Nasıl eski sayılar, dönemin Harbiye'sinin ruhuna işaret ediyor ve bir anlama kılavuzu sunuyorsa, bugün de Çizgi Ötesi gün geçtikçe bizim için bir psikanaliz ve terapi merkezine evriliyor. Hem içimizdekileri analiz etmeye, hem de o pamuk gibi içlerden diken çekilircesine, haykıra haykıra ya da sessiz ama kıvranarak, kelimelerin çıktığı isyan ayinine dönüşüyor. Çocuklarımız ileride yazdıklarımızı okurken, en çok kullandığımız kelimeler ve imlâ kalıplarından neler hissettiğimizi anlamaya çalışacaklar. Sanırım en çok rastlayacakları kelime; özlem, ayrılık, özgürlük, gurbet.

45'inden sonra şiir okumam ve yazmam diyordum.

Zaman belki de daha çok şiir yazmak/okumak ve daha az konuşmak zamanı.